

Bengt Modigs anor på mödernesidan samt hans tidiga år som fosterbarn.

1. Anorna på morssidan.

Bengt Gustaf Emanuel Modig, född Johansson, föddes den 3 september 1920 i Backstugan Bäckahall under Borstetorp. Dopvittnen var barnmorskans svägerska, Ida Nyberg, Madesjö, och barnmorskans, Lovisa Nyberg, grannfru, Edit Nyberg, i Stensborg 2, under Villköls Västergård (Bankhuset i Gullaskröv). Han dog den 14 mars 2002 och var då skriven på adressen Vapenbäcksvägen 1, 380 40 ORREFORS. Han föddes utom äktenskapet av Josefina Albertina Johansson, då boende i föräldrahemmet hos sin far Johan Alfred Karlsson, Bäckahall, Borstetorp. Bengts fars namn är tyvärr inte angivet i Födelse- och Dopboken men måste ha varit känt för hans mor och sannolikt även av moderns far, sysstrar och bröder.

Bengts mor, Josefina, var född den 28 april 1883 i en backstuga (Bäckahall?) på Borstetorps ägor, som familjens femte barn. Hon dog av lungsot den 22 december 1927, som ogift i Hälleberga ålderdomshem, 44 år gammal. Eftersom hon hade syskon (se punkt 2 nedan) bör Bengt ha haft kusiner och Bengts barn således möjligheter till nu levande syslingar.

Hennes far/Bengts morfar, Johan, var född i Nybygget på Borstetorps ägor, Hälleberga, den 19 december 1851. Hans far var skomakaren Carl G. Nilsson och modern var Johanna Håkansdotter. Bengts morfar, Johan, blev änklings 29 juli 1919. Han står antecknad som skomakare men arbetade även som postutbärare under flera år, från Orrefors poststation. Han dog i Bäckahall den 20 mars 1932, i sitt 70:e levnadsår. Dödsorsaken har angetts till Åderförkalkning, Arteriosekleros (latin).

Hennes mor/Bengts mormor, Matilda Sofia Vilhelmina Karlsson, f. Petersdotter, var född den 31 maj 1849 i Ufvahult, Kråksmåla, men döptes och kyrkobokfördes i Äskebäck i Bäckebo. Hennes mor var ogifta pigan Anna Johansdotter, som därefter flyttade tillbaka till Hälleberga och bosatte sig med dottern hos sina föräldrar i Nyadal, Trollebo. Denna dotter/Bengts mormor gifte sig i Hälleberga med sin Johan den 31 januari 1875 och dog i Bäckahall den 29 juli 1919, 60 år gammal, av "Ålderdoms svaghet".

2. Modern Josefinas syskon.

Modern Josefinas syskon = Bengts mostrar och morbröder:

1) Augusta Teolinda, född den 20 oktober 1874, född Johansson, gift Rydell och var kyrkobokförd i Amiralitetsförsamlingen med adress Vachtmeistergatan 10 i Karlskrona, när hon dog den 7 augusti 1957. Hon var änka sedan 18 juli 1940 efter Axel Edvard Rydell, född 31 mars 1875 i Karlskrona Amiralitetsförsamling.

2) Georg Johan Efraim, född den 8 augusti 1876, född Johansson men tog sig senare efternamnet Rubin. Vid sin död den 4 april 1958 var han en gift man och kyrkobokförd på stadsäga 314 i Västerås Lundby.

3) Carl Philip Severin Nyström, född den 23 oktober 1878, född Johansson men tog sig senare efternamnet Nyström. Vid sin död den 26 juni 1949 var han gift med Jenny Emilia, född den 8 januari 1881 i Oskars församling och död den 16 november 1959. De var 1949 kyrkobokförda i Malmö, Sankt Petri församling på adressen Västergatan 14, Malmö.

4) Hilda Sofia Mariana, född den 4 april 1881, född Johansson, gift Flodmark och kyrkobokförd i Katarina församling på adressen Folkungagatan 80 i Stockholm, när hon som gift dog den 22 februari 1960.

(5) Josefina, Bengts mor)

6) Lovisa Vilhelmina, född den 25 augusti 1886, född Johansson och gift Carlsson. Vid sin död den 9 mars 1967 var hon kyrkobokförd i Öjaby, Bergunda kommun, med adress Öjaby 6:127, Råppevägen 49. Hon var änka sedan den 26 september 1954 efter John Julius Carlsson, med dåvarande adress Björkhem, Öjaby. Han var född den 25 december 1886 i torpet Petersberg, Stora Holma (= Stengårdsholma Kronogård) i Hälleberga

7) Emil Linus Isidorus, född den 14 december 1889, född Johansson, vilket han också behöll som efternamn. Vid sin död den 2 juli 1929 var han gift och kyrkobokförd i Storkyrkoförsamlingen med adress Österlånggatan 39 ("Gamla Stan") i Stockholm.

8) Edvin Manfred, född den 14 maj 1894, med efternamn Johansson i Bäckahall, Borstetorp. Han dog redan den 1 september 1905, vid 11 års ålder. Någon dödsorsak antecknades dock inte i Död- och Begravningsboken.

3. Modern Josefinas situation.

Bengts mor, Josefina, flyttade som piga till Luvehult i Bäckebo den 19 december 1913 och återflyttade, från tjänsten hos en annan hemmansägare i samma by, efter tre år, till Bäckahall i Hälleberga den 21 december 1916. I anteckningskolumnen i Hällebergas församlingsbok står: "befunnen sjuklig". Det framgår således inte om hon har lungdot redan då eller det är någon annan sjuklighet som avses. Därefter är hon kyrkobokförd i sitt föräldrahem och sköter sannolikt såväl sin av ålderdomskrämpor drabbade moder som hushållet för föräldrarna. Någon gång i december 1919 har Josefina sannolikt blivit gravid, eftersom Bengt föds den 3 september 1920. Hennes far fick dock fattigvårdsunderstöd, för hennes skötsel p. g. a. sjukdom, fr. o. m. 11 maj 1920. Bengts mor, Josefina, fick tydligen bättre hälsa fyra år efter Bengts födelse, eftersom hon då flyttar till Mörbylånga by nr 3 den 1 december 1924 för att tillträda en tjänst som tjänarinna och senare som hushållerska hos förre hemmansägaren, undantagsmannen Kristian Olsson. Hon är i kyrkobokföringen återflyttad från Mörbylånga först den 28 december 1927, trots att hon bevisligen avlidit den 22 december i Hälleberga Ålderdomshem. Bengts flyttningsbetyg blev emellertid kvar och återsändes till pastorsämbetet i Hälleberga först den 30 oktober 1929 enligt notis 47 för detta år i Mörbylångas utflyttningsbok. Detta har sannolikt skett i samband med Bengts flyttning till Modigs i Högmålen.

4. Bengts barn- och ungdomstid.

Genomgående kan konstateras, att Bengt, hela tiden fram till sin biologiska mors död, varit kyrkobokförd och upptagen i flyttningsböckerna, tillsammans med sin mor, i såväl Bäckahall, Luvehult i Bäckebo som slutligen i Mörbylånga by nr 3, trots att han bevisligen – enligt fattigvårdsstyrelsens protokoll och hans egna berättelser - varit utackorderad hela tiden. Se protokollsutdragen nedan.

Den första spädbarnstiden torde han ha tillbringat, antingen hos barnmorskan Lovisa Nyberg i Gullaskröv eller hos någon amma eller annan, som hon skaffat. Bengt själv berättar i en bandinspelning, att han tillbringade de sex första månaderna efter födseln hos barnmorskan, men enligt fattigvårdsstyrelsens protokoll kom han till torparen Karl Oskar Karlsson, med

hustru Hanna och deras sex egna barn i Sandslätt (under Fröneskravs Södergård) i Gullaskröv, redan den 9 oktober, när Bengt var 36 dagar gammal. När så hans fostermor, Hanna Karlsson, blev sjuk i lungsjuka blev Bengt fr. o. m. 1 juli 1923, knappt 3 år gammal, istället bortackorderad till torparen Adolf Karlsson med familj i Lilla Stallslycke. Först efter sin biologiska mors död i december 1927, kyrkobokfördes han i Lilla Stallslycke, hos denna familj. År 1929 flyttar han så till lägenheten Högmålen och kyrkobokförs hos skomakare Henrik Modig med hustru Hulda. Där bor han sedan kvar som fosterson, enligt den senast tillgängliga församlingsboken för 1931 – 1940, där även hans yrke, byggnadssnickare, anges.

Bengts första fosterföräldrar, Karl Oskar och Hanna Karlsson, var min morfar och mormor. Min mor, Ada, var 12 år när de fick omsorgen och skötseln av Bengt när han var ganska nyfödd. Det var barnmorskan, som lämnade honom till familjen. Han blev som en lillebror i familjen, där annars Verner var yngst med sina 9 år. De övriga barnen i familjen sörjde därför Bengt, när deras mors sjukdom medförde, att Bengt blev omplacerad till en ny fosterfamilj. Efter ett besök i den nya fosterfamiljen i Lilla Stallslycke, berättade också min mor om hans usla och tragiska levnadsförhållanden där, så därför är Bengts egen berättelse från detta fosterhem utan tvekan inte överdriven utan sann.

5. Utdrag ur Hälleberga fattigvårdsstyrelses protokoll åren 1920 – 1923.

26 maj 1920:

”Skomakaren J. A. Karlsson i Bäckahall hade tillkännagivit att han vore villig åtaga sig att underhålla hans sjuka dotter Josefina Johansson mot en ersättning av en krona per dag fr. o. m. den 11 innevarande maj, och beslutade styrelsen tilldela Karlsson den begärda ersättningen.”

27 september 1920, § 8:

”Styrelsen beslutade, att ledamöterna, var för sig, skall göra försök om att utackordera Josefina Johanssons från Bäckahall son Bengt för en ersättning, som icke öfverstiger 40 kronor per månad.”

29 november 1920, § 6:

”Tillerkändes Karl Oskar Karlsson i Sandslätt en ersättning av 40 kr per månad för vård och underhåll åt Josefina Johanssons i Bäckahall son Bengt för tiden från och med den 9 oktober 1920.”

30 november 1921, § 5:

”Under år 1922 skall underhållsersättningen för följande utackorderade personer utgå enligt följande:

För gossen Bengt Karlsson från Bäckahall 25 kronor per månad.”

30 september 1922, § 4:

”Underhållsersättning för av styrelsen utackorderade personer bestämdes till följande belopp för år 1923:

Gossen Bengt Karlsson från Bäckahall, vilken underhålles av Karl Oskar Karlsson, Sandslätt, 17 kr/månad.”

19 juni 1923, § 3:

”Med anledning av, att K. O. Karlsson i Sandslätt anmält, att han icke kan vårda gossen Bengt Karlsson längre än till innevarande juni månads utgång, beslutade styrelsen att ifrågavarande gosse skall intagas å Alderdomshemmet tills han kan blifva utackorderad till enskild person

för 17 kronor per månad.” (Någon placering på Ålderdomshemmet blev dock aldrig aktuell. Se protokollsutdraget nedan.)

28 juli 1923, § 6:

Ordföranden anmälde, att gossen Bengt Karlsson från Bäckahall blivit från och med den 1 innevarande juli tills vidare utackorderad till Adolf Karlsson i Lilla Stallslycke mot en ersättning av 17 kr per månad och blev denna åtgärd av styrelsen godkänd.”

6. Utdrag ur Hälleberga barnavårdsnämnds protokoll, åren 1920 - 1929

11 september 1920, § 1:

”Till Barnavårdsman för Bengt Gustaf Emanuel, född den 3 september 1920 och son till ogifta Josefina Albertina Johansson från Bäckahall under Borstetorp, utsågs Kommunalnämndens ordf. Aug. Leandersson, Trolleboda.”

1 april 1926, § 1:

”Annulerades de avtal om fosterbarnsvård, som Hälleberga fattigvårdsstyrelse förut träffat å utlämnades nya kontrakt i 2 ex. att undertecknas av vederbörande fosterföräldrar å barnavårdsnämndens ordf. Den månatliga avgiften skulle bringas till likställighet över hela linjen, till 15:- kr per månad.”

Min kommentar: Ersättningen, 50 öre per dygn, skulle räcka till såväl kläder och mat, som det övriga ett barn kunde behöva.

§ 2:

”Nämndens ledamöter fingo i uppdrag, att finna lämpligt fosterhem åt gossen Bengt Gustaf Emanuel Karlsson, som hittills varit överlämnad till torp. Adolf Karlsson, Stallslycke, evad det med skäl kunde antagas, att hemmet ej erbjöd gossen fullt betryggande vård.”

§ 3:

Nya lagen om samhällsvård, 7 kap:s 52 §, att utöva kontroll över fosterbarnen m. fl, förelåg. Nämndens beslut blev (avkortat referat): ”Varje fosterhem skulle få tillsyn 1 gång i månaden för att inhämta kännedom om tillfredsställande vård och uppfostran och att hemmet fullt ut motsvarade sitt ändamål. Tillsyningsmän tillsattes skogvaktare B. Granstam för nr 3 och nr 5 Bengt Gustaf Emanuel Karlsson, Lilla Stallslycke.”

7 juni 1926, § 4:

”Skedde den månatliga utdelningen till de barn, som stå under barnavårdsnämndens samhällsvård, varvid uttalades önskvärdheten av ett nytt hem åt gossen Bengt Gustaf Emanuel Karlsson i Stallslycke.”

20 mars 1928, § 3:

”Med anledning av att en viss Herr Georg Rubin, adr. Karlsbergsgatan 19, Västerås, av Livförsäkrings AB, de Förenade, Stockholm, uppburit och utkvitterat medlen å en i samma bolag tagen försäkring för Josefina Albertina Johansson från Bäckahall, vilken kvinna avled å Hälleberga Ålderdomshem den 22 december 1927, efterlämnande sonen Bengt Gustaf Emanuel Johansson, född den 3 september 1920, hade ordf. tillskrivit Livförsäkringsbol. i ärendet. I det ingångna svaret, meddelas att enligt bestämmelserna i försäkringsbrevet, försäkringssumman vid dödsfallet utbetalats till försäkringsbrevets innehavare.”

Min kommentar: Det var således Bengts morbror Georg, som hade tecknat en livförsäkring för sin syster/Bengts mor Josefina, men satt sig själv som förmånstagare och fått beloppet utbetalat till sig själv. Normalt och av anständighetsskäl borde livförsäkringens belopp istället ha tillfallit hans minderårige systerson, Bengt. Barnavårdsnämnden lyckades dock inte komma åt beloppet för sin egen och Bengts räkning.

25 juni 1929, § 4:

”Genom skogvaktare Granstams försorg hade ett tillfälle uppstått, till att få gossen Bengt Johansson förflyttad från sitt nuvarande fosterhem till skomakaremästare H. Modigs i Högmålen. Då H. Modig, som tillkallats, förklarade att han och hans hustru voro villiga, att såsom fosterbarn mottaga samme gosse fr. o. m. den 1 augusti i år mot en månatlig avgift av kr 15:-, antog barnavårdsnämnden med stor tacksamhet, detta anbud.”

Min kommentar: Med tillgång till facit måste det betecknas som mycket anmärkningsvärt och närmast skandalöst, att det tog så lång tid som från den 1 april 1926 till den 25 juni 1929, dvs i över 3 år, innan Barnavårdsnämnden kunde ordna ett anständigt fosterhem till Bengt. Idag är det helt obegripligt, att nämnden så fullständigt kunde sakna all empati för Bengt och hans utsatta situation, i synnerhet eftersom Hällebergas dåvarande kyrkoherde var nämndens ordförande.

Källor:

Sveriges dödbok 1901 – 2013.

Hälleberga församling: Födelse- och Dopbok B I:3, C I:2 och C I:5, Husförhörlängderna A I:12 (1849-1855) och A I:17 (1880-1889). Församlingsböckerna A II:3 (1911-1921), sid. 28, A IIa:4 (1921-1931), sid. 23, A IIa:6 (1931-1940). In- och utflyttningsbok B I:6, 1901-1915, sid. 41, notis 73, Utflyttningsbok B II:1 (1916-1931), sid. 37, notis 106, Död- och Begravningsböcker för aktuella år.

Bäckebo församling: In- och utflyttningsbok B I:3 (1895-1936), sid 57, notis 28. Födelse- och dopbok C:4. Husförhörlängd A I:8 (1845-1854). Församlingsbok A IIa:4 (1916-1932), sid. 318, Lufvehult.

Mörbylånga församling: In- och utflyttningsbok B I:3 (1916-1932), år 1924, notis 56, respektive år 1927, notis 70, samt för 1929, sid. 39, notis 47. Församlingsbok A IIa:4 (1921-1932), sid. 125, raderna 24 och 25.

Nybro kommuns centralarkiv: Hälleberga kommuns arkiv med bl. a. Fattigvårdsstyrelsens och Barnavårdsnämndens protokoll.